

Täysistunto

Tiistai 14.5.2024 klo 14.00—15.35

6. Hallituksen esitys eduskunnalle Kansaneläkelaitoksesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 39/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 4/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 4/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.59 **Mira Nieminen ps:** Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on toteuttaa hallituksen hallitusohjelman kirjaus Kansaneläkelaitoksesta annetun lain, niin sanotun Kela-lain, muuttamisesta. Hallitusohjelman mukaan muutetaan Kansaneläkelaitoksesta annettua lakia Kelan hallinnon ja johtamisen osalta. Siinä muutokset perustuvat viime hallituskauden parlamentaarisen työryhmän ehdotuksiin. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen palveluita voidaan jatkossa antaa myös yhteiskunnan muiden toimijoiden käyttöön turvallisuuden ja huoltovarmuuden parantamiseksi. Tavoitteena on mahdollistaa Kansaneläkelaitoksen palvelujen tarjoaminen muiden toimijoiden käyttöön turvallisuuden ja huoltovarmuuden parantamiseksi muun muassa uuden virka-apusäännöksen luomalla mahdollisuudella. Tämä on osa Kela-lain uudistamista ja sen niin kutsuttu ensimmäinen vaihe.

Arvoisa puhemies! Kela-lain muutokset ovat tässä hallituksen esityksessä luonteeltaan teknisiä ja nopeammin säädettäviä säännöksiä, jotta lakia saadaan päivitettyä. Säännösten taustalla on viime hallituskauden parlamentaarinen työ, jossa nämä asiat olivat yksimielisesti päätettyjä. Valmistelutyön yhteydessä on kuitenkin nostettu esille Kelan tiedonsaanti- ja käsittelyoikeuksia sekä niihin liittyviä toiveita, jotka vastaavat yhteiskunnan muuttuneisiin tarpeisiin ja toteuttavat hallitusohjelman kirjauksia. Ne kuitenkin puuttuivat tästä esityksestä. Kansaneläkelaitoksen valtuutetut pitävät tärkeänä, että näitä koskevia esityksiä annettaisiin vielä tämän vuoden aikana eduskunnalle. Nämä on alun perin tarkoitus käsitellä lain niin sanotussa toisessa vaiheessa.

Arvoisa puhemies! Tämän lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön asettama parlamentaarinen työryhmä käsitteli Kansaneläkelaitoksen valvontaa ja tarkastusta pyytämänsä asian- tuntijaselvityksen pohjalta. Selvityksen mukaan Kansaneläkelaitokseen kohdistuu määrällisesti riittävästi valvontaa ja tarkastusta. Olennaiseksi puutteeksi nähtiin Kansaneläkelaitoksen tarkastuksessa sen tuloksellisuuteen kohdistuva riippumaton ulkoinen tarkastus, jota ei hoida tällä hetkellä kukaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 48/2024 vp

Asiantuntijaselvityksessä suositeltiin Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusoikeuden ulottamista Kansaneläkelaitokseen. Selvityksen mukaan VTV:n tuloksellisuus- ja tarkoituksenmukaisuustarkastus ja raportointi täydentäisi sekä parantaisi eri toimijoiden tiedonsaantia, tukisi eduskunnan budjettivaltaa sekä edistäisi toimintatapojen ja lainsäädännön kehittämistä. Tätä näkemystä kannattivat myös Kansaneläkelaitoksen valtuutetut.

Arvoisa puhemies! Eduskuntaryhmät ovat päässeet lausumaan asiasta, vaikka aikataulu oli tiukka alkuvuodesta, eikä siellä noussut erityisiä kysymyksiä säännösten sisällöstä. Keskustelua käytiin hieman asian sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyn aikana liittyen kansanedustajista koostuvien Kansaneläkelaitoksen maallikkotilintarkastajien tarkastuksesta luopumiseen, eli Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen nimeämien niin sanottujen kansanedustajatilintarkastajien roolista sekä heidän toimikaudestaan. Tilintarkastuksessa on havaittu päällekkäisyyttä, ja jatkossa tilintarkastuksen suorittaisivat valtuutettujen valitsemat ammattitilintarkastajat.

Esityksen muutokset tulisivat voimaan ensimmäiseltä tilikaudelta lain voimaansaattamisen jälkeen. Tilintarkastusta tukee valtiontalouden tarkastusviranomaisen valvonta tarkoituksenmukaisuuden ja tuloksellisuuden valvonnan ohella. Tälläkin hetkellä tätä valvontaa tehdään jo hyvässä yhteistyössä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

15.03 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Tänään käsittelemme tätä niin sanottua Kela-lakia. Ja kuten tässä Kelan valtuutettujen puheenjohtaja, edustaja Nieminenkin tässä kuvasi hyvin tämän lain sisältöä, niin tähän perustuu pitkälti viime kauden parlamentaarisen työn lopputulokseen tämän Kela-lain uudistamiseksi ja ehkä ajantasaistamiseksi tähän aikaan.

Ehkä muutamia huomioita:

Haluan vielä todeta, että meidän mietintö on yksimielinen. Mutta ehkä hieman taustoja vielä: Eli nämä pykälät, jotka koskevat Kelan hallituksen toimintaa ja pääjohtajan valintaa ja muuta, ovat täysin parlamentaarisen työryhmän esitysten mukaan. Mutta sitten tässä on pientä ongelmaa parlamentaarisen ryhmän näkökulmasta koskien näitä Kelan valtuutettujen valitsemia maallikkotilintarkastajia. Vielä totean sen, kuten tässä sanoin, että tämä on yksimielinen ja tähän ei sisälly mitään vastalauseita. Mutta halusin tämän asian kuitenkin tuoda esille, että mielestäni maallikkotilintarkastajat, kansanedustajatilintarkastajat, ovat olleet hyvä rooli Kelan toiminnassa, ja nyt tällä päätöksellä heidän toimintansa lakkaa. Se parlamentaarisen työryhmän lopputulema, joka perustui näihin asiantuntija-arvioihin — puhun nyt siitä näkökulmasta, että olin tämän työryhmän puheenjohtaja — perustui pitkälti siihen, että kun tätä VTV:n tarkastusta sinne toimintaan eli tätä mainittua tuloksellisuustarkastusta vahvistetaan lainsäädännöllä, niin silloin voidaan luopua näistä kansanedustaja- eli maallikkotilintarkastajista. Nyt tässä esityksessä, ymmärrän sen, on otettu vain tietty osa sitä esitystä eli poistetaan maallikkotilintarkastajat mutta ei uloteta sitä tuloksellisuustarkastuksen laajentamista tähän esitykseen.

Eli olisin ollut vielä tyytyväisempi, jos tähän esitykseen olisi sitten sisällytetty Kelan tuloksellisuustarkastusta vahvistavia elementtejä. Nyt kuitenkin päädyttiin siihen, että tätä tuloksellisuustarkastusta ei laajenneta eikä sitä tuoda vaan käytännössä vain osin tätä päällekkäistäkin toimintaa puretaan. Tämä oli tietysti semmoinen asia, joka ei täysin sen parlamentaarisen työryhmän mukainen ollut. Mutta kuten täälläkin on todettu, hallitus on ai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 48/2024 vp

konut tuoda näitä esityksiä myöhemmin, joilla sitten mennään kohti sitä parlamentaarista yhteisymmärrystä. Koska kyse on kuitenkin eduskunnan alaisesta Kansaneläkelaitoksesta, niin siinä pidän erittäin tärkeänä, että näitä viedään ja valmistellaan ja tuodaan myös parlamentaarisen yhteistyön hengessä.

Eli nyt käytännössä — varmaan osaa kiinnostaa — ne, jotka nyt aloittavat kesällä, ovat ensi kevääseen asti, ja sitten maallikkotilintarkastajien toiminta loppuu. Ehkä tällaisen halusin vielä kirjoihin ja kansiin todeta, että tällainen pieni muutoseikka tässä oli.

No sitten kannustaisin — ja Kelan valtuutetut ja valiokunta on kannustanut ja kirittänyt hallitusta — edelleen tuomaan näitä Kelaa koskevia lainsäädäntömuutoksia. Kuten tässä edustaja Nieminen mainitsi, niin nimenomaan tähän tiedonsaantioikeuteen liittyvät kysymykset ovat Kelalle tärkeitä. Ne konkretisoituvat ihan tällöisten sähköisten järjestelmien automatisaatioissa. Päätöksentekojärjestelmän luotettavan ja sujuvoittavan työn kannalta on keskeistä, että myös lainsäädäntö on sen mukainen, että se sujuvoittaa mutta taas toisaalta puoltaa ihmisten perusoikeusnäkökulmia. Tämän lainsäädännön eteenpäin vieminen auttaa myös Kelaa, koska, kuten tiedetään, tässäkin hallitus tuo aika isot säästötavoitteet julkisen hallinnon eri sektoreille, myös Kelalle. Tästäkin näkökulmasta Kelalle pitää tarjota näitä työkaluja, joilla he voivat sitten toimintaa sujuvoittaa ja tehostaa niin, että he pystyvät tämän säästötavoitteen toteuttamaan.

Mutta, arvoisa herra puhemies, tällaisia ajatuksia tästä. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

15.08 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Nurmiselle tuosta puheenvuorosta ja kiitos myös työstä, jota teitte tuon parlamentaarisen työryhmän puheenjohtajana. Työryhmässä käytiin vilkasta keskustelua hyvin eri näkökulmista, ja on juuri näin, että kun Kela on eduskunnan alainen laitos, niin nämä Kelaa koskevat lainsäädäntömuutokset on tärkeää valmistella yhdessä parlamentaarisesti yli hallitus—oppositio-rajojen.

Nyt tosiaan sosiaali- ja terveysvaliokunta tässä toteaa, että hallituksen esitykseen on sisällytetty tämän työryhmän loppuraportin linjauksista teknisluontoisimmat. On toivottavaa, että nyt tosiaan hallitus osaltaan tarttuu toimeen reippaasti ja tämän valiokunnan kannanoton mukaisesti pyrkii tuomaan nämä muut parlamentaarisen työryhmän ehdottamat lainsäädäntömuutokset viipymättä ja niin, että myöskin ne saadaan tänne eduskuntaan käsiteltäviksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

15.10 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Lyhyt puheenvuoro mutta kuitenkin: Kun olin viime kauden Kelan tilintarkastajana eli tämän vuoden kevääseen asti, niin olen kyllä pitänyt mahdollittoman hyvänä sitä tietomäärää, mitä sieltä Kelasta on saanut. On pystynyt tuolla eri tapahtumissa vastaamaan kansalaisille moniin heitä koskeviin asioihin, koska Kelan kautta menee kuitenkin ihmisille noin 17—18 miljardia rahaa vuodessa moniin taroituksiin.

Toisaalta ihmettelen kyllä hieman sitä, että kun yleensä täällä eduskunnassa jotakin päätetään... Meillä on kuitenkin nyt jo nämä uudet edustajatilintarkastajat valittu, niin on aika ikävä tilanne heille, että kun heidät on valittu, niin hetken kuluttua sanotaan, että no, ei tei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 48/2024 vp

tä nyt sitten valittukaan. Olisin pitänyt paljon järkevämpänä, että tämä muutos olisi tehty sitten vasta vuoden 28 keväällä, eliikä olisi menty vielä tämä kausi ihan niin kuin aina ennenkin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

15.11 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys parlamentaarisesti sovitusta ratkaisusta koskien Kansaneläkelaitoksen lainsäädännön kehittämistä, ja sitä kautta sillä on vaikutuksia Kansaneläkelaitoksen toimintaan.

Itse pidän hirvittävän tärkeänä, että tästä parlamentaarisesta sopimuksesta pidetään kiinni ja käytännössä olisi lähtökohtana, että nämä kaikki uudistuksen osat — eli koko tuo poliittinen ratkaisu, joka aikoinaan tehtiin — tuotaisiin sellaisenaan tänne käsittelyyn. Nyt tässä on vain osa näistä esityksistä, ja jatkosta ei ole tietoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

15.11 Mira Nieminen ps: Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Ja kiitos, edustaja Nurminen, hyvästä yhteistyöstä: tämän asian käsittelyn ja Kela-lain etenemisen suhteen on ollut sieltä parlamentaarisesta ryhmästä ihan todella hyvää tietoa, mitä olet jakanut Kelan valtuutetuille ja tietysti minulle, uudelle puheenjohtajalle tässä roolissa.

Minä olen ministeriön kanssa ollut tekemisissä, ja kyllä tarkoitus on, että nämä tiedonsaanti- ja valvontaoikeudet sieltä tulevat ja yritetään niitä kiirehtiä vielä todellakin syksylle, jotta saadaan tätä joudutettua. Näistäkään meillä ei isompia erimielisyyksiä ole, mutta kuitenkin ne vaativat jonkun verran perehtymistä ja asiantuntijuutta, että myös ne saadaan sitten menemään yhtä sujuvasti läpi kuin tämä ensimmäinen vaihe.

Mitä tulee näihin maallikkotilintarkastajiin, niin tämä nyt tietysti on, voin sanoa, harmillinen tilanne, että kesken kauden heidän toimikauttansa nyt lyhennetään. Mutta tässä on nyt kuitenkin vielä niin sanotusti tämmöinen vuoden jatkumo ja sopeutumisaika siihen lakiin. Ja tämä parlamentaarinen työ: on kuitenkin ollut jo viime hallituskaudelta tiedossa, mihin näitä säännöksiä ollaan viemässä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

15.13 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Halusin vielä kommentoida, koska edustaja Veijo Niemi piti mielestäni ihan hyvän ja perustellun puheenvuoron liittyen tähän tehtävään ja myös sen tehtävän arvostamiseen. Kyllä itse näen, että se tehtävä on ollut myös tärkeä osa, kun me halutaan huolehtia tästä tilintarkastuksen valvonnasta.

Edelleen palaan vielä siihen näkökulmaan, että parlamentaarisen työryhmän hengen ja myös meidän ryhmämme näkemyksen mukaan olisi voinut pidentää sitä kautta siihen asti, kunnes nämä VTV:n tarkastusoikeudet tulevat. Mutta tähän ei löydetty yhteistä ratkaisua, joten olemme sitten valmiit tukemaan tätä hallituksen esitystä, vaikka tässä nyt viedään pala kerrallaan tätä uudistusta eteenpäin. Edelleen toivomme, että jatkossa tätä kokonaisuutta ja myös näitä muita esityksiä, jotka eivät ole poliittisesti erimielisiä, tuodaan tänne eduskunnan käsittelyyn. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 48/2024 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 39/2024 vp sisältyvien 1.—17. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.